

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД
служба „Регистратура“ - 3 -
Изм.№
Дата на регистриране:

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 1111 ВЛ
Дата 28.03.18г.

**ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ
IV ГРАЖДАНСКО ОТДЕЛЕНИЕ**

гр.д. № 1167/2017 г.
София, 28.03.2018 г.

*Обществен адвокат
Евгений С. Райковски
28.03.18г.*

Изм.№ 33 / 10303 2018 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Приложено изпращаме Ви искане от тричленен състав на
Върховния касационен съд на Република България, с приложени
към него заверени копия на следните документи:

- Искова молба от Владимир Цонев Димитров;
- Решение № 5974 от 15.07.2016 г. на Софийски градски съд;
- Решение № 2469 от 23.12.2016 г. на Софийски апелативен съд;
- Касационна жалба от Военноапелативен съд на Република България от 03.02.2017 г.
- Определение № 1029 от 07.11.2017г. на Върховния касационен съд на Република България;
- Определение № 88 от 27.03.2018 г. на Върховния касационен съд на Република България.

СЪДИЯ ДОКЛАДЧИК:
Е. Вафилев

СЕКРЕТАР:
В.Стоилова

До Конституционния съд на Република България

ИСКАНЕ

От тричленен състав на Върховния
касационен съд на Република България

Уважаеми господа конституционни съдии,

На основание чл.150, ал.2, вр. чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията на Република България (КРБ), установяваме несъответствие на разпоредбата на чл.225, ал.3 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) с Конституцията, поради което внасяме въпроса в Конституционния съд (КС) с искане за установяване на противоконституционност на тази разпоредба.

Съгласно чл.225, ал.3 ЗСВ (ДВ, бр.64 от 7.08.2007 г.) - В случаите, когато съдия, прокурор или следовател е привлечен като обвиняем за извършване на умишлено престъпление или по отношение на него е образувано дисциплинарно производство, обезщетението не се изплаща до приключване на наказателното или дисциплинарното производство.

Настоящият тричленен състав на Върховния касационен съд, Гражданско отделение, счита че цитираната разпоредба на чл.235, ал.3 ЗСВ не съответства на конституционно установените принципи в чл.4, ал.1, чл.48, ал.1 и 5, вр. чл.31, ал.3 и 4 от Конституцията, че България е правова държава, всеки има право на труд и на минимално трудово възнаграждение, съответстващо на извършената работа, като държавата има задължение да създава условия, както за осъществяване правото на труд, така работодателят да изплаща дължимото трудово възнаграждение и определеното обезщетение за положения труд. С оглед систематичното място на оспорената разпоредба в Закона за съдебната власт, логично е предмет на конституционен контрол да бъде взаимовръзката на признатите и гарантирани право на труд и свободен избор на професия с предвидените в закона допълнителни пречки, при прекратяването на магистратското правоотношение, работодателят да откаже изплащане на дължимото за положения труд поради заплахата от наказателна репресия при неизпълнение на оспорената разпоредба.

При осъществяване на съдебната власт, съдиите, прокурорите и следователите изпълняват функциите и правомощията си по Закона за съдебната власт, във връзка с което не носят наказателна и гражданска отговорност за техните служебни действия и за постановените от тях актове, а изключението е записано изрично в чл.132, ал.1 КРБ - „освен ако извършеното е умишлено престъпление от

общ характер". Това общо правило е съотносимо към основните конституционни начала, гарантиращи правото на труд с произтичащото от него право на трудово възнаграждение и обезщетение за положения от магистратите труд, както и с правото на защита и справедлив процес, че „обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда" и „не се допускат ограничения на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието" (чл.31, ал.3 и 4 КРБ).

Паричното обезщетение по чл.225, ал.1 ЗСВ се определя на база брой „прослужени години", поради което правото на вземане, което възниква в полза на освободения от длъжност магистрат няма характер на поощрение или награда за добре извършена работа, а се обуславя пряко от престиранията от съдия, прокурор или следовател работна сила в продължение на 10 или повече години на такава длъжност. В този смисъл, дължимото еднократно парично обезщетение по чл.225, ал.1 ЗСВ представлява еквивалент на дължимото трудово възнаграждение и именно поради това се определя на база неговия размер - "толкова брутни месечни възнаграждения, колкото прослужени години има в органите на съдебната власт, но не повече от 20", но тъй като се изплаща изцяло при освобождаване от длъжност на съдия, прокурор или следовател, законодателят използва термина "обезщетение". Използваната терминология разкрива всъщност и другата функция на това вземане, а именно да компенсират като „обезщети" магистратите освободени от длъжност за неблагоприятните последици докато приспособят начина си на живот към новото социално положение, без единствения до този момент източник на доход, осигуряващ му задоволително жизнено равнище на него и семейството му, включващо достатъчно храна, облекло и жилище, както и непрекъснато подобряване на условията на живот по смисъла на чл.11 от Международния пакт за икономическите, социални и културни права.

Ето защо считаме, че правото на освободения от длъжност магистрат да получи паричното обезщетение по чл.225, ал.1 ЗСВ попада под закрилата на прогласеното и гарантирано в чл.16 КРБ право на труд и произтичащо от това право да получи възнаграждение и обезщетението за положения труд, за което съгласно чл.48, ал.1, изр.2 КРБ държавата е длъжна да създаде условия, респ. да не създава пречки за изплащането им. В този смисъл, въведената от законодателя с разпоредбата на чл.225, ал.3 ЗСВ рестрикция (да не е привлечен като обвиняем за извършване на умишлено престъпление) по отношение правото на магистрата да получи обезщетението за положения труд противоречи на чл.48, ал.1 и 5 КРБ, тъй като няма връзка с гарантирания доход при освобождаването от длъжност, но създава противоконституционно законово основание за Висшия съдебен съвет (в качеството на работодател) в този случай да откаже изплащането на дължимото обезщетение, при това без гаранции срещу прекомерната или произволна продължителност спрямо обвинените за умишлено престъпление магистрати.

Независимо от спецификите на държавната служба при осъществяване на съдебната власт, правилата за полагане на труд от съдиите, прокурорите и следователите се уреждат при субсидиарното прилагане на разпоредбите на

Кодекса на труда за неуредените със Закона за съдебната власт въпроси. Както вече се е произнесъл Конституционния съд в решение № 11 от 22.11.2011 г. по к.д. № 8/2011 г. правото на труд е гарантирано от Хартата на основните права на Европейския съюз и е възприета практиката на Съда на Европейския съюз, че ограничения върху осъществяването на свободата да се упражнява определена професия са недопустими в случаите, когато преследваната цел е непропорционална или е налице прекалена намеса, накърняваща същността на гарантираното право. Конституционният съд последователно утвърждава принципа, че *„единствено съображения от конституционен порядък могат да оправдаят ограничаване на закрепените в Конституцията права на гражданите”* и *„не всяка цел може да бъде годно основание за ограничаване на права, а само цел от същия порядък, какъвто Конституцията допуска като основание за ограничаване на права, при това ограничението трябва да бъде съобразено с чл.57, ал.1 и 3 от Конституцията* (Решение № 11 от 5.10.2010 г. по к. д. № 13/2010г.). С друго свое решение № 1 от 31.01.2017 г. по к.д. № 6/2016 г., Конституционният съд е приел, че *„конституционно закрепеното им субективно преобразуващо право на прекратяването на правоотношението поради подаване на оставка е проява именно на принципа на свободата на труда. То не може да бъде ограничавано от законодателя в преследване на нелегитимни цели, като даване възможност на Висшия съдебен съвет да реализира дисциплинарната си власт или лишаване от еднократно парично обезщетение”,* но право на законодателя е да уреди неблагоприятните правни последици, съпътстващи освобождаването.

Предвидената с разпоредбата на чл.225, ал.3 ЗСВ пречка да се изплати дължимото обезщетение на магистратите, при освобождаването им от длъжност, *„когато съдия, прокурор или следовател е привлечен като обвиняем за извършване на умишлено престъпление или по отношение на него е образувано дисциплинарно производство”* считаме, че нарушава допустимите международни стандарти за допустимите мерки на вмешателство – да се преследва легитимна цел и да се постигне разумен баланс между използваните средства и целта, чието постигане се търси. Обхватът на оспорената разпоредба засяга значително правната сфера на лица, които до освобождаването им от длъжност не могат да изпълняват друга трудова дейност и независимо че *„обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда”*, обвиненият магистрат е лишен от дължимото му се еднократно парично обезщетение, с което всъщност служебното положение на обвиняемия е приравнено на лицата, по отношение на които има влязла в сила присъда за умишлено престъпление или които са дисциплинарно освободени от длъжност. Поради това е неоправдано обвиняемият да търпи същите неблагоприятни правни последици, каквито би търпял и в случай че с влязла в сила присъда е осъден на лишаване от свобода за умишлено престъпление (чл.225, ал.2, изр.1, пр.1, вр. чл.165, ал.1, т.3 ЗСВ). Еднаквото третиране на лицето, срещу което само е повдигнато обвинение и лицето, което вече е осъдено с влязла в сила присъда, при това с наложено наказание лишаване от

свобода, като „не се изплаща” обезщетение и в двата случая, с оглед изискванията на чл.225, ал.3 ЗСВ, навежда на извода, че обвиняемият магистрат по презумпция е виновен, което очевидно противоречи на конституционно установения в чл.31, ал.3 КРБ основен принцип в българското и международното наказателно право. Още повече, че съдия, прокурор или следовател може да е привлечен за умишлено престъпление от общ характер, за което в Наказателния кодекс не се предвижда наказание лишаване от свобода (привличането на магистрат в качеството му на обвиняем за умишлено престъпление от общ характер, в този смисъл, засяга повече лица и правата им отколкото е ограничението в чл.165, ал.1, т.3 ЗСВ „влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление”). В тази връзка, с решение на КС № 7 от 21.06.2016 г. по к. д. № 8/2015 г. се приема, че когато нормативната *„уредба поставя знак за равенство между ограничението, налагано в резултат на осъждане, и това, възникващо вследствие на само образувано, но неприключило наказателно производство* и в двата случая, възникващите за засегнатите лица правни последици са едни и същи, за което не е налице конституционно оправдано основание.

Съществуващото противоречие между правото на обезщетение по чл.225, ал.1 ЗСВ на магистратите, което възниква за вече престирания работна сила при освобождаването им от длъжност, която съдия, прокурор или следовател е заемал в продължение на 10 или повече години, от една страна и установената презумпция в чл.31, ал.3 от Конституцията, че „обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда” считаме, че многократно надхвърля рамките на подходящото и необходимото ограничение на конституционно установените в чл.48, ал.1 и 5 КРБ права на обвиняемото лице – магистрат. В тази връзка, не може да се приеме, че правната възможност, установена с разпоредбата на чл.225, ал.5 ЗСВ за наследяване на имуществените права на обвиненото лице, е годно да постигне търсения разумен баланс между използваните средства и преследваната легитимната цел по отношение на лицата осъществяващи съдебната власт.

В хипотезата на чл.225, ал.3 ЗСВ *„обезщетението не се изплаща до приключване на наказателното или дисциплинарното производство”*, т.е. дължимото на магистрата обезщетение е обвързано само с приключването на образуваното производство, което може да е с прекомерна продължителност или при липсата на активност на разследващите органи - за неопределен период от време, без да е обвързано с приключване в разумен срок. Съгласно даденото тълкуване от КС в решение № 7 от 16.12.2004 г. по к. д. № 6/2004 г., за да бъде разумен, срокът следва да бъде *„балансиращ между правата на обвиняемия и интересите на обвинението”*, а цитираната разпоредба на чл.225, ал.3 ЗСВ превръща наличието на повдигнато обвинение за умишлено престъпление в пречка за осъществяването на едно валидно възникнало гражданско притезание с трудовоправен характер - правото на обезщетение за вече положен труд при липса на гарантиран месечен доход, което няма връзка с наказателното производство и без реализирането му по никакъв начин не осуетява разследването и интересите на

обвинението. Така наложеното с оспорената разпоредба ограничение на правата на обвиняемия магистрат не е обусловено от легитимна цел и неоправдано надхвърля необходимото за осъществяване на правосъдието по смисъла на чл.31, ал.4 КРБ. В този смисъл, считаме, че правото на магистрат да получи дължимото му се обезщетение по чл.225, ал.1 ЗСВ или по чл.227, ал.1 ЗОВСРБ може да бъде ограничено конституционносъобразно от момента на влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление, а не при повдигането на обвинение в един значително по-ранен момент (в противоречие и с предпоставките, при които магистратите носят имуществена отговорност за своите действия и актове по служба, съгласно чл.132, ал.1 КРБ - само „ако извършеното е умишлено престъпление от общ характер“). Оспорената разпоредба на чл.225, ал.3 ЗСВ очевидно не е подходящ механизъм да отговори на международния стандарт в чл.18 от Конвенция за защита правата на човека и основните свободи, непозволяващ ограничаване на конституционно установеното в чл.48, ал.1 и 5 КРБ право на труд и произтичащите от него право на възнаграждение и обезщетение за положения вече труд, когато използваното средство е непропорционално на преследваната цел за осъществяване на нормално развитие на наказателния процес и не гарантира неотменимостта на гражданските права.

Предвид изложените съображения, настоящият тричленен състав на Върховния касационен съд счита, че разпоредбата на чл.235, ал.3 от Закона за съдебната власт (ДВ, бр.64 от 7.08.2007 г.) противоречи на установените принципи в чл.4, ал.1, чл.48, ал.1 и 5, вр. чл.31, ал.3 и 4 от Конституцията на Република България, поради което на основание чл.150, ал.2, вр.чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията внасяме въпроса в Конституционния съд с искане за установяване на нейната противоконституционност.

Посочваме като заинтересовани страни по делото: Народното събрание, Върховният административен съд, главният прокурор, Висшият съдебен съвет, министърът на правосъдието и Висшият адвокатски съвет, за които прилагаме преписи от настоящото искане и определението за спиране на гр.д. № 1167/2017 г. по описа на Върховния касационен съд, Четвърто гражданско отделение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

~~/Веска Райчева/~~

ЧЛЕНОВЕ: 1.

/Светла Бояджиева/

2.

/Ерик Василев/